

ARHITEKTONSKA POLITIKA – NACIONALNA ARHITEKTONSKA STRATEGIJA ZA PERIOD OD 2023. DO 2035. GODINE

Vesna Zlatanović-Tomašević¹

Apstrakt: Arhitektura je disciplina koja objedinjuje umetničko delovanje i inženjerska znanja utemeljena u naučnim i tehničko-tehnološkim dostignućima u cilju oblikovanja prostora i objekata za potrebe ljudi, odnosno korisnika, dok sa druge strane postoji i opšte određenje arhitekture kao proizvoda - objekta, fizičke strukture koju treba da karakterišu: čvrstoća, upotrebljivost i lepota. (Marcus Vitruvius Pollio)

Nacionalna arhitektonska strategija za period od 2023. do 2035. godine (NAS) predstavlja osnovni dokumenat kojim se određuje strateški pravac u cilju razvoja i unapređenja kvaliteta arhitekture, građene sredine, arhitektonske delatnosti, uloge arhitektonske prakse, čime se utiče na kvalitet života i zdravlja ljudi, podizanje opšte društvene svesti o značaju kvaliteta arhitekture i građene sredine, za ekonomski razvoj i razvoj društva u celini. Osnovna odrednica delokruga arhitektonske strategije je pored termina arhitektura uvela i termin građena sredina. Pravni osnov za izradu NAS-a je Zakon o planiranju i izgradnji (ZPI) koji je planski osnov za razvoj arhitektonske politike u Srbiji, jer utvrđuje osnovna načela uređenja i korišćenja prostora, uređuje planiranje i izgradnju objekata i regulisanje profesija u oblasti planiranja i izgradnje. Polazište za razvoj arhitektonske politike je i Zakon o Prostonom planu Republike Srbije, prema kome razvoj urbanih predela treba usmeriti planskim rešenjima koja će obezbediti kreiranje pozitivnog arhitektonskog identiteta gradova i naselja, kroz podizanje opšteg nivoa kulture građenja, realizacije koncepta nove izgradnje usklađene sa prirodnim, kulturnim, lokalnim i regionalnim specifičnostima i uređenjem javnih i devastiranih područja.

Gljučne reči: arhitektonska politika, planiranje, izgradnja, identitet gradova i naselja

ARCHITECTURAL POLICY - NATIONAL ARCHITECTURAL STRATEGY FOR THE PERIOD FROM 2023 TO 2035

Abstract: Architecture is a discipline that unites artistic action and engineering knowledge based on scientific and technical-technological achievements in order to shape spaces and objects for the needs of people, its users, while on the other hand there is also a general definition of architecture as a product - an object, a physical structure that should be characterized by: strength, usability and beauty. (Marcus Vitruvius Pollio) The National Architectural Strategy for the period from 2023 to 2035 (NAS) is a basic document that determines the strategic direction in order to develop and improve the quality of architecture, the built environment, architectural activity, the role of architectural practice, which affects the quality of life and health of people, raising general social awareness of the importance of the quality of architecture and the built environment, for economic development and the development of society as a whole. In addition to the term architecture, the basic

¹ Udruženje inženjera Beograda, Beograd, Kneza Miloša 7a/III.; vesnazlatanovic@yahoo.com

determinant of the scope of the architectural strategy introduced the term built environment. The legal basis for the creation of the NAS is the Planning and Construction Law (ZPI), which is the planning basis for the development of architectural policy in Serbia, as it establishes the basic principles of planning and use of space, regulates the planning and construction of buildings and the regulation of professions in the field of planning and construction. The starting point for the development of architectural policy is the Law on the Spatial Plan of the Republic of Serbia, according to which the development of urban areas should be directed by planning solutions that will ensure the creation of a positive architectural identity of cities and settlements, through raising the general level of building culture, realizing the concept of new construction harmonized with natural, cultural, local and regional specificities and arrangement of public and devastated areas.

Keywords: architectural policy, planning, construction, identity of cities and settlements

UVOD

Međunarodni strateški okvir za razvoj arhitektonske politike i arhitektonske prakse čini niz dokumenata EU u kojima je važan značaj društvenih, kulturoloških, ekonomskih i envajronmentalnih vrednosti u oblasti arhitekture i arhitektonske profesije. Brojnim međunarodnim dokumentima je dat značaj i uloga kulturološke i druge specifične karakteristike arhitekture. Rezolucijom Saveta Evrope o arhitektonskom kvalitetu u urbanim i ruralnim sredinama, 2001.g.(2001/C 3/04), se podstiču države EU da poboljšaju znanja, vrše promociju arhitektonskog i urbanog dizajna, da bi naručioce i javnost učine bolje obučeni za uvažavanje arhitektonske, urbane i pejzašne kulture, uvažavanja arhitektonskih usluga i dr. Važno je reći i da se zaključcima Evropskog saveta o arhitekturi i doprinosu kulture održivog razvoja, iz 2008.g. poziva na provomisanje i reulisanje prakse i doprinosa arhitektonske profesije u domenu visokog kvaliteta građene sredine. Evropski forum za arhitektonske politike omogućava i razmene iskustva među državama članicama EU i donošenje brojnih arhitektonskih politika članicama EU. Urbanom agendom EU iz 2016.g. je utvrđen niz programa, između ostalog i značaj urbane obnove. Evropski zeleni dogovor 2019.g. je za unapređenje kvaliteta životne sredine, doneta je i Nova lajpciška povelja 2020.g., Strategija talasa obnove Evrope 2020.g., a 2021.g. EU je pokrenula Novi evropski Bauhaus sa tri osnovne vrednosti: održivost, estetika i inkluzija.

Vlada Republike Srbije je usvojila Nacionalnu arhitektonsku strategiju od 2023. do 2035. godine (NAS), 1 juna 2023.godine, (Sl.glasnik RS. br.49/2023.). Strategijom se definiše arhitektonska politika u Republici Srbiji, daju smernice za njeno sprovođenje u cilju stvaranja kvalitetne građanske sredine, razvoja arhitektonske delatnosti, uloge arhitektonske profesije, i kvaliteta arhitektonske prakse. Arhitektonska strategija reafirmiše arhitekturu kao deo nacionalne kulture i odnosa prema nasleđu i značaja kvaliteta arhitekture i kulture građanja. Posebni ciljevi arhitektonske politike se odnose na: zaštitu i unapređenje prostornog i kulturnog identiteta Republike Srbije, stvaranje uslova za podizanje kvaliteta urbanih ambijenata javnih prostora i objekata javne namene, podsticanje održivosti objekata kroz podizanje svesti o održivim pristupima planiranja i projektovanja, regulisanju i funkcionisanju arhitektonske profesije i delatnosti, podizanju svesti o uticaju arhitekture na kvalitet životnog okruženja i arhitekturu kao nosioca prostornog i kulturnog razvoja, identiteta i značaja arhitekture i građene sredine.

Pravni i strateški okvir u razvoju arhitektonske politike je Zakon o planiranju i izgradnji, koji predstavlja pravni okvir za razvoj arhitektonske politike u Srbiji, a Zakonom o Prostornom planu Republike Srbije od 2010 do 2020.godine, su utvrđena polazišta za razvoj arhitektonske politike razvojem urbanih predela koje treba usmeriti planskim rešenjima, koja obazbeđuju kreiranje pozitivnog arhitektonskog identiteta gradova i naselja, podizanjem opšteg nivoa kulture građanja, kroz realizaciju nove izgradnje koja je usklađena

sa prirodnim, kulturnim, regionalnim i lokalnim specifičnostima, aktiviranjem devastiranih područja i uređivanjem javnih prostora. Za razvoj arhitektonske politike treba napomenuti i da je važna primena strateških okvira: Strategije održivog razvoja do 2030.g. (Sl. glasnik RS , br. 47/2019); Dugoročne strategije za podsticaj ulaganja u obnovu nacionalnog fonda zgrada RS do 2050. godine. (Sl. glasnik RS , br. 27/2022.); Strategije razvoja turizma Republike Srbije za period od 2016. do 2025. (Sl. glasnik RS , br. 98/2016); Strategije razvoja obrazovanja Republike Srbije do 2030. (Sl. glasnik RS , br. 63/2021); Predlog strategije razvoja kulture Republike Srbije 2020-2029. godine; pravni i strateški dokumenti RS koji potiču iz procesa pridruživanja EU i usklađivanja sa nacionalno pravnim okvirom o tekovinama EU. Važno je reći i da su i doneti važni dokumenti: Pravilnik o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata prostornog i urbanističkog planiranja; Pravilnik o opštim pravilima za parcelaciju i preparcelaciju, regulaciju i izgradnju; Pravilnik o sadržini i postupku izrade i načinu vršenja kontrole tehničke dokumentacije prema klsama i nameni objekata. Na lokalnom nivou su, za razvoj arhitektonske politike jedinica lokalne samouprave (JLS), pored planskih dokumenata propisanih Zakonom o planiranju i izgradnji, i navedenim zakonima, važnu ulogu imaju i planovi razvoja JLS, krovni razvojni dokumenti, koji su u skladu sa Zakonom o planskom sistemu, kojima je definisana vizija sa razvojnim ciljevima i prioriternim po oblastima, i lokalne stregetje urbanog razvoja.

NACIONALNA ARHITEKTONSKA STRATEGIJA-ANALIZA STANJA I SAGLEDANI PROBLEMI

Delokrug NAS predstavlja osnovni dokumenat kojim se, kako je već rečeno, utvrđuje arhitektonska politika u Republici Srbiji, posebno uzimajući u obzir ulogu arhitektonske poltike i kvalitet arhitektonske prakse, kojim se utiče na opšti kavalitet života i zdravlja ljudi. Važno je reći i da je delokrug NAS i reafirmisanje arhitekture, komponente nacionalne arhitekture i identiteta, čije kulturološke dimenzije utiču na kolektivni nivo svesti i odnos svakog pojedinca prema nasleđu, identitetu i životnom okruženju. NAS ima zadatak da posluži kao osnov uspostavljanja platforme i koncenzusa o arhitekturi i građenoj sredini. Kod nas, do donošenja NAS , nisu bila ni jednim posebnim dokumentom rešena osnovna načela arhitektonske prakse i profesije, niti su bila data opšta načela za korišćenje prostora, donošenjem NAS, su sada utvrđana osnovna načela arhitektonske prakse, profesije, korišćenja i uređenja prostora i utvrđanji osnovni opšti i posebni ciljevi, kao mere za sprovođenje. U izradi NAS su u radnu grupu izrade uključeni predstavnici Ministarstva građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture, Ministarstva kulture i informisanja, Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija, Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Kancelarije za upravljanje javnim ulaganjima, Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture, Arhitektonskog fakulteta Univerziteta u Beogradu, Fakulteta tehničkih nauka Unverziteta u Novom Sadu, Građevinsko-arhitektonskog fakulet Univerziteta u Nišu, Udruženja arhitekata Srbije sa lokalnim udruženjima (Beograd, Niš, Novi Sad), Ženskog arhitektonskog društva- ŽAD, Inženjerske komore Srbije, Stalne konferencije gradova i opština –SKGO, Kancelarije glavnog urbaniste grada Beograda i Privredne komore Srbije, a u sistem regulisanja je uključen i Republički sekretarijat za javne politile.

Analizom stanja u oblasti arhitektonske politike, sa osvrtom na probleme i izazove, može se konstatovati da su u RS preovladali opšti trendovi, koji su prisutni i na globalnom nivou, a to su: nekontrolisana urbanizacija i širenje urbanih područja, odsustvo održivosti u planiranju prostora i racionalnog korišćenja postojećih prirodnih i izgrađenih resursa, davanje prednosti ekonomskim aspektima u odnosu na kvalitet, standarde, normative i pravila profesije u planiranju prostora, projektovanje i izgradnju objekata. Današnje odlike građevinske sredine, kod nas, su rezultat uticaja regionalnih, geografskih i socioekonomskih razlika, koje utiču na urbanističku tradiciju, graditeljsku kulturu življenja u naseljima,

na očuvanje graditeljskog nasleđa, a naročito na umanjujuća područja zbog neplanske i nekontrolisane izgradnje urbanih područja i dr. Treba imati u vidu da se svest o arhitekturi i građenoj sredini stiže kroz opšte obrazovanje odnosno, preduniverzitetsko obrazovanje, i da obrazovnom sistemu treba posvetiti osnovnu pažnju.

Institucionalni kapacitet je važan za razvoj i sprovođenje arhitektonske politike u RS. Ministarstvo građevinarstva sasobraćaja i infrastrukture je, kao organ države, nadležno za poslove koji se odnose na građevinarstvo, građevinsko zemljište, urbanizam, prostorno planiranje, organizaciju, uređenje i krišćenje prostora. U Ministarstvu građevinarstva sasobraćaja i infrastrukture je 2016.g. formiran odsek za arhitektonske politike, koji obuhvata pripremu i polaganje strateških, pravnih i drugih mera za razvoj arhitektonske politike i unapređenje građanske sredine i usklađivanje zakona sa pravnim tekvinama EU i drugim aktima, a u okviru 2018.g. isto Ministarstvo je nadležno za vršenje nadzora nad radom IKS u okviru koje je formirana Sekcija arhitekata arhitekta i urbanista. Treba napomenuti i da je u okviru AP Vojvodine formiran pokrajinski sekretarijat za urbanizam i zaštitu životne sredine i Pokrajinski sekretarijat za energetiku, građevinarstvo i saobraćaj. Ovi sekretarijati su obadva relevantni za ohrast arhitekture i prostornog razvoja. U ovom domenu lokalne samouprave obavljaju pripreme, donošenja i sprovođenja prostornih i urbanističkih planova na teritoriji JLS. Treba napomenuti i to da, iako je zakonom propisano da Glavni urbanista mora biti arhitekta, odnosno arhitekta-urbanista, primetno je da to u praksi izostaje.

Ključni problemi razvoja arhitektonske politike kod nas su grupe ključnih problema razvoja: opadanje kvaliteta arhitektonskog projektovanja, opadanje kvaliteta prostornog urbanističkog planiranja, zbog višedecenijskog odsustva kulture građenja i slabljanje pozicije arhitektonske profesije. U domenu nastalih promena, njihov uticaj je na prvom mestu na prostorni razvoj, na zanemarivanje kvaliteta arhitekture i drugih komponenti razvoja, (ogromna produkcija arhitektonskih objekata, napuštanje osnovnih kriterijuma kvaliteta), u urbanističkom planiranju i projektovanju, nedostatka analize i neophodne provere, umanjnjen društveno ekonomski značaj pozicija arhitektonske prakse i profesije, zanemarene pozicije i značaj arhitekture u prostornom i društveno-ekonomskom razvoju i očuvanju kulturnog identiteta.

VIZIJA I CILJEVI NACIONALNE ARHITEKTONSKE STRATEGIJE

Što se analize stanja, **vizije i sagledavanja problema** u oblasti arhitektonske politike, može reći da analize ukazuju na kompleksnost i dugotrajnost procesa uspostavljanja i razvoja arhitektonske politike na koju utiču i politike drugih sektora, što zahteva prepoznavanje većeg broja uzročno-posledičnih veza i faktora. Usmeravanje bi omogućilo postizanje dobrih rezultata i željenih efekata, izgradnjom novih objekata, obnovom postojećeg građevinskog fonda, uređenjem javnih prostora i dr. Mogla bi se ostvariti visoko kvaliteta arhitekture, građanska sredina i unapređenje kvaliteta života građana, obogatilo bi se kulturni identitet i razvoj ka većoj održivosti. Naši arhitekti imaju istaknutu ulogu u donošenju odluka koje su važne za prostorni i privredni razvoj i konkurentni su na međunarodnom planu.

Opšti **ciljevi i pokazatelji NAS**, su usmereni ka sprečavanju odsustva arhitektonske politike, kako bi se sprečilo devastiranje prostorno-fizičkih resursa građane sredine, opadanje kvaliteta objekata koji se projektuju i grade, propadanje građevinskog fonda, zanemarivanje kvaliteta arhitekture i građane sredine, elementa kvaliteta života građana. Definisani su zato u NAS opšti i posebni ciljevi za to ostvarenje.

Opšti cilj je stvaranje uslova za podizanje nivoa kulture građenja kao opšteg interesa, unapređenje svesti o značaju kvalitetne arhitekture i građane sredine, za kvalitet života građana i očuvanje kulturnih identiteta.

Posebni ciljevi, imere za ostvarivanje ciljeva, su usmereni na formulisanje arhitektonske politike na način da se, kroz sprovođenje niza mera, doprinese daljem sprečavanju, generisanju i otklanjanju ključnih problema i uzroka njihovog nastanka, koji se ogledaju kroz narušavanje prostorno-fizičkih resursa građene sredine, opadanja kvaliteta objekata koji se rade, propadanju postojećeg građevinskog fonda i nasleđa.

Posebni cilj 1: Razvijanje novih i unapređenje postojećih instrumenata i mehanizama kojima se utiče na kvalitet arhitekture i građene sredine.

Mera 1: Uspostavljanje mehanizma za vrednovanje i praćenje kvaliteta građene sredine, i podizanje nivoa kulture građenja. Formiranje nacionalnog saveta za arhitekturu i urbanizam, uspostavljanje Nacionalnog arhitektonskog foruma, Formiranje elektronsko komunikacione platforme "e-APX",

Nadležnost za kontrolu i praćenje je :MGSI u saradnji sa MK.

Period sprovođenja mere: 2023-2035

Tip mere: institucionalno upravljacko organizaciona,

Mera 2: Uspostavljanje nacionalnih smernica i kriterijuma za kvalitet arhitekture i kulturu građenja kako bi se obezbedio kontinuirani i sveobuhvatni razvoj, sprovođenje arhitektonske politike na nacionalnom i lokalnom novou, uspostavljanje nacionalnih smernica za kvalitet arhitekture i građene sredine. Smernice treba da sadrže veći broj dokumenata, metodologija, formulaisanja arhitektonsko-urbanističkih kriterijuma, metodologija izrade studijskih osnova za ocenu stanja i perspektive unapređenja kvaliteta arhitekture na novou JLS i dr.

Nadležnost za kontrolu i praćenje je :MGSI

Period sprovođenja mere: 2023-2030

Tip mere: regulatorna,

Mera 3: Unapređenje regulatornog okvira podzakona i dopune ZPI, Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata prostornog i urbanističkog planiranja, Pravilnika o opštim pravilima za parcelaciju, regulaciju i izgradnju i dr.

Nadležnost za kontrolu i praćenje je :MGSI u saradnji sa MK, RZZSK, MTO, MP, MRZSBP, MPri, MF, MJU.

Period sprovođenja mere: 2023-2026

Tip mere: regulatorna,

Mera 4: Podsticanje održivih i integralnih pristupa pri novoj izgradnji, korišćenju i obnovi građene sredine i građevinskog fonda i primena različitih instrumenata i planskih alata. Visoko kvalitetna arhitektura i građena sredina u viziji NAS je postavljena kao najviša vrednost u kojoj planiranje prostora ima ključnu ulogu za stvaranje uslova za održivi razvoj građene sredine i kvalitetnu arhitekturu na novou JLS

Nadležnost za kontrolu i praćenje je :MGSI u saradnji sa MK, RZZSK, MTO, MP, MPŠV, MPE, MEI

Period sprovođenja mere: 2023-2035

Tip mere: podsticajna sa elementima regulatorne i institucionalne upravljačke

Posebni cilj 2. Osažena arhitektonska profesija i unapređenje uslova za obavljanje arhitektonske prakse

Mera 1: Regulisanje arhitektonske profesije i jačanje profesionalnog organizovanja, kojom se obezbeđuje unapređenje uslova za regulisanje profesije arhitekata i načina obavljanja stručnih poslova arhitektonske delatnosti kroz harmonizaciju propisa RS, pravnim

Arhitektonska politika – nacionalna arhitektonska strategija za period od 2023. do 2035. godine

---

tekovinama EU i unapređenje regulatornog okvira u pogledu organizovanja arhitekata i inženjera, statusa, javnih ovlašćenja komore/strukovnih organizacija i kroz druge aktivnosti i jačanje pozicije i aktivnosti arhitekata u okviru IKS a

Nadležnost za kontrolu i praćenje je :MGSI

Period sprovođenja mere:2023-2028

Tip mere:regulatorna,

Mera 2: Obezbeđenje boljih uslova za pružanje arhitektonskih usluga za sveobuhvatno regulisanje arhitektonske delatnosti, harmonizacijom propisa sa pravnim tekovinama EU, uspostavljanjem standarda arhitektonskih usluga usklađenih sa evropskom praksom i pozitivnim propisima u toj oblasti.

Nadležnost za kontrolu i praćenje je :MGSI u saradnji sa MJU

Period sprovođenja mere:2023-2030

Tip mere:regulatorna,

Mera 3: Podsticanje istraživačkih i razvojnih arhitektonskih praksi, koje teže visoko kvalitetnoj arhitekturi i kulturi građenja u savremenim društvima, i pre svega sprovode jačanje saradnje arhitektonskih fakulteta i naučno istraživačkih organizacija u naučnoistraživačkim projektima, primenu rezultata istraživanja u praksi i u okviru programa Novi Evropski Bauhaus, EUROPAN i dr.

Nadležnost za kontrolu i praćenje je :MGSI u saradnji sa MK, MEI, MNTRI, PKS

Period sprovođenja mere:2023-2035

Tip mere:podsticajna sa elementima institucionalno upravljačko organizacione

Poseban cilj 3.: Ojačana pozicija i značaj arhitekture u prostornom i društveno-ekonomskom razvoju i očuvanju kulturnog identiteta.

Mera 1.: Jačanje administrativnih i institucijskih kapaciteta iz delokruga arhitektonske politike na državnom i lokalnom nivou, za razvoj arhitektonske politike i sprovođenje ciljeva NAS. Od posebnog su značaja postojeći administrativni i institucijski kapaciteti, čije jačanje je potrebno sprovesti, i koje će doprineti jačanju arhitekta i arhitekta-urbaniste kao medijatora u sistemu planiranja, izgradnje i zastupljenosti u procesima donošenja odluka i osnaženju postojećeg instituta službe glavnog urbaniste i dr.

Nadležnost za kontrolu i praćenje je :MGSI u saradnji sa MDULS, SKGO/JLS

Period sprovođenja mere:2023-2035.

Tip mere:institucionalno upravljačko organizovana sa elementima regulatorne.

Mera 2: Uspostavljanje mehanizma za podizanje svesti, značaju arhitekture i njenog uticaja na kvalitet životnog okruženja. Podizanje svesti o značaju arhitekture i njenog uticaja na kvalitet života je mera u okviru posebnog cilja koji u najvećoj meri održava težnju ka podizanju značaja kvaliteta arhitekture i građene sredine za društvo u celini.

Nadležnost za kontrolu i praćenje je :MGSI u saradnji sa MPro, MK, MLJMPDD, RTS/RTV, SKGO

Period sprovođenja mere:2023-2035.

Tip mere:informaciono edukativna sa elementima institucionalno upravljačko organizacione sa elementima regulatorne.

Mera 3: Institucionalna podrška promociji arhitekture na nacionalnom i međunarodnom nivou. Mera je posebno izdvojena zbog potrebe da se aktivnosti organa iz različitih sektora, koje se odnose na promociju arhitekture kao na nacionalnom, tako i na međunarodnom planu, radi pružanja efikasnije i kvalitetnije institucionalne podrške i osnivanja Centra/ Kuće arhitekture RS.

Nadležnost za kontrolu i praćenje je :MKI u saradnji sa MGSI,MUST,MTO, MJU, Kancelarija PM“Srbija stvara”

Period sprovođenja mere:2023-2035.

Tip mere: institucionalno upravljачko organizaciona.

ZAKLJUČAK

Nacionalna arhitektonska strategija Republike Srbije za period od 2023 do 2035. godine je značajan dokument koji je, analizom postojećeg stanja arhitektonske delatnosti i građene sredine, definisao opšte ciljeve i aktivnosti koje će se preduzeti u realizaciji datih ciljeva za sprovođenje, kao i način izveštavanja o rezultatima sprovođenja. Svi organi, odnosno institucije koje su prepoznate kao partneri u sprovođenju, imaju obavezu da pismeno izveštavaju MGSI (na godišnjem nivou) o sprovođenju mera i aktivnosti. Akcioni plan je sastavni deo NAS i definiše aktivnosti za period od 2023. do 2025.godine, koje će se preduzeti radi obezbeđenja uslova da se ciljevi i mere NAS realizuju od strane nosioca i partnera u sprovođenju, i prikazuju sredstva za njihovo sprovođenje. Finansijski efekti za sprovođenje NAS se daju detaljno u Akcionom planu i usklađeni su sa srednjoročnim okvirom rashoda iz budžetske procedure, u skladu sa limitima, koje Ministarstvo finansija odredi za naredne godine. Za realizaciju opšteg cilja, I posebnih ciljeva i mera predviđenih NAS, sredstva se obezbeđuju u budžetu RS, budžetu Autonomne pokrajine Vojvodine i budžetu jedinica lokalne samouprave. Izveštaji o rezultatima utvrđenih ciljeva NAS je u skladu sa rokovima utvrđenim Zakonom o planskom sistemu RS.

Za potrebe koordinacije, praćenje i izveštavanje, u sprovođenju NAS i Akcionog plana, MGSI će obrazovati Radnu grupu za sprovođenje NAS i Akcionog plana. Radnu grupu će činiti predstavnici MK, MTO, MPro, RZZSK, IASU, Arhitektonskog fakulteta Univerziteta u Beograd, Fakulteta tehničkih nauka Univerziteta u Novom Sadu, Građevinsko-Arhitektonskog fakulteta, Univerziteta u Nišu, UAS sa lokalnim udruženjima (Beograd, Niš, Novi Sad).

LITERATURA

Direktiva o međusobnom priznavanju profesionalnih kvalifikacija (2005/36/E3 i 2013/55/EU)

Dugoročna strategija za podsticanje ulaganja u obnovu nacionalnog fonda zgrada RS do 2050.godine. (Sl. glasnik RS, br. 27/2022.),

Marcus Vitruvius Poltius: De Architectura Libri Decem,

Nacionalnu arhitektonsku strategiju od 2023. do 2035. g. (Sl. glasnik RS, br.49/2023).

Rezolucija Saveta Evrope o arhitektonskom kvalitetu u urbanim i ruralnim sredinama, 2001.g.(2001/C 3/04),

Strategija naučnog i tehnološkog razvoja RS za period od 2021. do 2025.g. "Moć znanja" ("Sl.Gl.RS", br 10/21)

Strategija održivog urbanog razvoja RS do 2030.g. ("Sl. Gl.", br.47/19),

Strategija razvoja obrazovanja Republike Srbije do 2030. (Sl. glasnik RS, br. 63/2021)

Strategija razvoja turizma Republike Srbije za period od 2016. do 2025. (Sl. glasnik RS, br. 98/2016),

Zakon o planiranju i izgradnji izgradnji ("Sl.Gl.RS", br. 72/09, 81/09 - ispravka, 64/10 - US, 24/11, 121/12, 42/13 - US, 50/13 - US, 98/13 - US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19 - dr. zakon, 9/20 i 52/21),

Zakon o planskom sistemu ("Sl. Gl RS", br. 30/18).

<http://www.efap-fepa.org>

<http://davosdeclaration2018.ch/DBOS'en.pdf>